

„Jesteśmy przyszłością - każdy przedszkolak jest samodzielny, odpowiedzialny i chętny do współpracy – innowacja z wykorzystaniem elementów planu daltońskiego

oprac. Urszula Cacaj, Agnieszka Kanach, Anna Rząsa, Halina Nawrocka

Plan daltoński – co to jest?

Plan daltoński, nazywany również daltońskim planem laboratoryjnym jest systemem nauczania opracowanym w latach 20. XX wieku przez amerykańską nauczycielkę, Helen Parkhurst. Nazwa nurtu pochodzi od miasta Dalton w stanie Massachusetts, w którym Parkhurst założyła pierwszą na świecie szkołę daltońską.

Dlaczego Plan daltoński?

Nasze przedszkole jest **placówką integracyjną**, dlatego poszukujemy różnych pomysłów, które umożliwiłyby radzenie sobie ze sporymi różnicami między dziećmi w obrębie jednej grupy. Stanowi to duże wyzwanie dla nauczycielek, weryfikuje zawodowe umiejętności i wiedzę. Spośród różnych metod i koncepcji, najbardziej właściwa wydała się nam koncepcja planu daltońskiego. Edukacja planu daltońskiego jest spersonalizowana i zorganizowana z przeświadczeniem, że dzieci różnią się od siebie. **Plan daltoński** mobilizuje dzieci do poszukiwania najlepszych i najprostszych rozwiązań, daje poczucie odpowiedzialności za wykonane zadanie i zachęca dzieci do przejęcia inicjatywy, budując tym samym poczucie własnej wartości. Poprzez odpowiednie stymulowanie przez nauczyciela oraz dawanie impulsów i konkretnych przykładów czują się wolne w podejmowaniu decyzji.

Mamy nadzieję, że nasi wychowankowie poprzez realizację koncepcji planu daltońskiego poczują się silniejsi sprawniejsi- nie będą bać się wyzwań i będą jeszcze lepiej koncentrować się na zadaniach.

Jakie są nasze cele?

Celem nadrzędnym innowacji jest indywidualizacja procesu wychowania i kształcenia dzieci. Wyposażenie dziecka w narzędzia pozwalające mu na dokonywanie wyborów i samostanowienie o sobie. Chcemy, aby dzieci komunikowały się, uczyły relacji a przede wszystkim, aby wyrosły na samodzielnych, świadomych własnych potrzeb i preferencji ludzi.

Celem innowacji jest również wspieranie aktywności, samodzielności, odpowiedzialności dzieci, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w dalszych

szczeblach edukacji. Zarazem stworzenie warunków sprzyjających wspólnej zabawie i nauce dzieci o zróżnicowanych możliwościach intelektualnych i fizycznych.

Proponowana innowacja wprowadza nowe rozwiązania w zakresie metod pracy wychowawczo-dydaktycznej. Wdrażanie planu daltońskiego oparte jest na fundamentalnych zasadach: nauce **odpowiedzialności, samodzielności, współpracy i refleksji**, które należy realizować w codziennej pracy z każdym dzieckiem.

Cele szczegółowe dotyczące dziecka to:

- dostosowanie tempa pracy do możliwości każdego dziecka
- angażowanie dzieci do samodzielnego planowania
- rozwijanie umiejętności współpracy w grupie przedszkolnej
- kształtowanie u dzieci wiary w swoje własne siły
- zwiększenie wśród dzieci zakresu odpowiedzialności za siebie i innych
- kształtowanie odpowiedzialności u dziecka za wykonanie podjętego zadania
- uświadomienie dziecku o istnieniu konieczności ponoszenia odpowiedzialności za swoje czyny

Cele szczegółowe dotyczące nauczycieli:

- doskonalenia organizacji i metod pracy wychowawczo-dydaktycznej
- stwarzanie nauczycielom sytuacji sprzyjających współpracy i twórczej komunikacji
- współpraca z rodzicami dla szeroko pojętego dobra dziecka

Cele szczegółowe dotyczące rodziców:

- włączenie rodziców do współpracy
- dostarczenie rodzicom informacji o rozwoju i postępach dzieci
- wspomaganie własnych dzieci „na drodze do stania się uczniem”

W jaki sposób to zrobimy?

Innowacja z wykorzystaniem elementów planu daltońskiego realizowana jest w sposób ciągły w Grupie Pomarańczowej. Plan daltoński polega głównie na metodzie indywidualnej pracy dzieci. Umożliwia dostosowanie tempa nauki do rzeczywistych możliwości dziecka, budzi inicjatywę i samodzielność zarówno w działaniu jak i myśleniu, wdraża dziecko do polegania na sobie, wyrabia poczucie odpowiedzialności za wykonanie podjętego zadania, zmusza dziecko do poszukiwania najlepszych i najprostszych metod pracy.

Proponowana innowacja wprowadza nowe rozwiązania w zakresie metod pracy wychowawczo-dydaktycznej. Wdrażanie planu daltońskiego oparte jest na trzech fundamentalnych zasadach: nauce odpowiedzialności, samodzielności i współpracy, które należy realizować w codziennej pracy z dzieckiem.

Zgodnie z założeniami edukacji daltońskiej ogromną rolę w procesie nauczania stanowi **wizualizacja procesu edukacyjnego**. Wizualizacja oparta jest na specjalnych tablicach, na których przy pomocy kolorów lub piktogramów oznacza się: kolor dnia tygodnia, rozkład zajęć, harmonogram i przebieg wykonania poszczególnych zadań, organizację pracy zespołowej. Pozwala to dzieciom samodzielnie planować i monitorować efekty pracy. Wizualizacja pozwala dzieciom lepiej zrozumieć i zapamiętać zasady obowiązujące w grupie.

Pierwszym krokiem do wdrożenia planu daltońskiego jest wprowadzenie **kolorów dnia**. Dzięki temu, że każdy dzień oznaczony jest kolorem, przedszkolaki mogą zdobywać umiejętność rozróżniania dni tygodnia, zanim jeszcze nauczą się rozpoznawać i odczytywać nazwy tych dni.

Ściśle powiązane z tablicami- dniami tygodnia są **kalendarze dotyczące pogody**. Zaznaczając każdego dnia aktualną pogodę dzieci poszerzają swoją wiedzę z zakresu edukacji przyrodniczej, ucząc się jednocześnie odczytywania informacji zapisanych za pomocą symboli.

Kolejnym elementem koncepcji daltońskiej są **listy obecności dzieci**. Po przyjściu do przedszkola dzieci oznaczają swoją obecność na specjalnej tablicy. Uczą się w ten sposób obowiązkowości i systematyczności.

W planowaniu dnia pomocne są plansze „**Mój dzień w przedszkolu**”, na których dzieci wraz z nauczycielem ustalają rytm dnia. W grupach starszych mają postać obrazkowo-wyrazową. Dzięki tej tablicy dziecko w każdej chwili może sprawdzić, co będzie działo się za chwilę.

W naszym przedszkolu obchodzimy urodziny dzieci. Zgodnie z założeniami koncepcji daltońskiej przygotowano **kalendarze urodzin dzieci**. Wizualizują one pory roku oraz poszczególne miesiące. Tym sposobem dzieci będą miały możliwość same kontrolować, kto obchodzi urodziny w najbliższym czasie. Przedszkolaki w ten sposób utrwala nazwy pór roku oraz miesiące przypadające na nie.

Ważnym elementem występującym w sali są **zegary daltońskie**, które są wykorzystywane przy różnych okazjach (zabawa, sprzątanie, posiłek). Dzieci obserwując wskazówkę same widzą upływający czas i wiedzą, że pora kończyć dany rodzaj aktywności.

W opisywanej innowacji funkcjonują również **sygnalizatory organizujące rodzaj pracy** przedszkolnej. Kolor czerwony – oznacza samodzielną pracę nad zadaniem. Kolor żółty – to praca w parach, korzystanie ze wzajemnej pomocy. Kolor zielony – korzystanie z pomocy nauczyciela.

Kolejnym elementem innowacji jest **wyznaczenie w grupie czynności**, za które będą odpowiadać konkretne osoby. Są to zadania, poprzez wykonanie, których – dzięki powierzeniu dzieciom pilnowania, dopatrywania danych czynności – przedszkolaki uczą się odpowiedzialności za swoje działania.

Następnym elementem pozwalającym wdrożyć dzieci do samodzielności, odpowiedzialności i współpracy są **zadania tygodniowe**. W poniedziałek dzieci otrzymują zadania zgodne z tematyką tygodniową. Na wykonanie zadań dziecko ma cały tydzień. Może je realizować w wolnym, wybranym przez siebie czasie. Po zakończeniu zadania dziecko pokazuje efekt nauczycielce i zaznacza na tablicy zrealizowanie swojego zadania magnesem zgodnym z aktualnym kolorem dnia.

Jakie przewidujemy sposoby ewaluacji?

Ewaluacja programu jest przeprowadzana pod koniec każdego szkolnego. Uzyskane wyniki ewaluacji będą analizowane i wykorzystywane do wprowadzenia ewentualnych zmian w programie.

Narzędzia służące przeprowadzeniu ewaluacji:

- a. Cotygodniowa ustna ocena własna dzieci związana z realizacją przydzielonych dyżurów i zadań własnych, podczas której dzieci aktywnie uczestniczą w ocenianiu oraz uczą się samooceny
- b. Kwestionariusz ankiety dla nauczycielek
- c. Kwestionariusz ankiety dla rodziców
- d. Sprawozdanie podsumowujące wdrażanie innowacji i przedstawienie go na posiedzeniu Rady Pedagogicznej

Wdrażając koncepcję planu daltońskiego pragniemy udoskonalić dotychczasową rzeczywistość przedszkolną. Za Helen Parkhurst chcemy nauczyć dzieci, iż nie ma samodzielności bez szacunku dla różnic indywidualnych, nie ma współpracy bez poszanowania innych osób. Aby zagwarantować sukces przy realizacji tej koncepcji musimy wykształcić w sobie nawyk stosowania naczelną zasady metody daltońskiej, która brzmi: *„... nauczycielowi oraz rodzicom nie wolno robić niczego, co dziecko potrafi zrobić samo”*.